

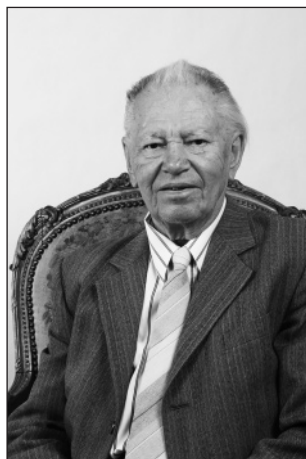
Ilyen az ember. Egyedüli példány. / Nem élt belőle több és most sem él, / s mint fán se nő egyforma két levél, / a nagy időn se lesz hozzá hasonló.

Kosztolányi Dezső *Halotti beszéd*-ének mély értelmű sorait tétette özvegye a gyászjelentésre – ennél szebb indításra egy megemlékezésen sem lehet gondolni.

Mosonyi Emil évszázada – történelem, amely az emberiség földi helykereséseként foglалható össze. Ez lett az az időszak, amikor a XIX. század műszaki fejlődésének végtelen horizontja szűkülni kezdett. Feltünetedeztek, majd világosan feltűntek azok a korlátok, amelyek mára új, már életmentés-fontosságú kihívásokká tornyosultak. Amelyek korai fel nem ismerése, zsákutcás megoldás-keresése először két világháborút, majd egy „világfagyást” okozott.

Ebben kezdte el a karrierjét, és élte életét egy nagytehetségű vízépítő mérnök egy olyan országban, amely akkor már egy évszázada ádáz barátságot kötött a vizekkel, és amely a határok meghúzásával még a felvízi emberek jóindulatától is kritikusan függővé vált.

Meg volt ez a mérnökgeneráció győződve arról, hogy a síkságunk csak jó vízgazdálkodással tartható fenn, így tudja csak ellátni a rajta élőket, meg azon sokakat, akik e vidék csodás terményeiből éltek itthon, meg sokfelé a világban. Meg is kapta Mosonyi Emil az esélyt arra, hogy megtervezze és részben meg is építse azokat a műveket, amelyek lecsendesítik a haragvó Tiszát, a Körösöket, meg talán az Európát egybeforrasztó Dunát is – fölös erejüket drótokba is kényszerítve,

MOSONYI EMIL

1910 – 2009

hivatástudatuk a Vásárhelyi Pálok, Bertalan Lajosok erkölcsén táplálkozott, hitték, hogy tudásukkal megzabolázhatók a folyóink, öntözhetőek lesznek repedezett földjeink, néhan hajózható csatornákon vágthatunk át egyik vizünkéből a szomszédosba.

Mosonyi Emil karrierje szabályosan indult: már fiatalon az Országos Öntözésügyi Hivatal mérnöke, 1942-től az Országos Vízérőügyi Hivatal főnöke. Részt vesz a békésszentandrás vízlépcső tervezésében, majd a Tiszalöki Vízlépcső tervezésének és kivitelezésének műszaki vezetője. A VIZITERV igazgatójaként a dunai erőműrendszer előmunkálatait vezeti. A Magyar Tudományos Akadémia is elismeri kiválóságát: 1951-ben levelező taggá választja, a Budapesti Műszaki Egyetem tanszékvezetővé nevezi ki. Kitüntetik a Médaille du Vermeil-jel (Franciaország), a Richter von Prechtel-emlékéremmel (Ausztria),

A forradalom idején érzi, hol a helye, de a lelkiismeret-diktálta tettek elbocsátást eredményeznek. Szégyenünkre a hivatalos MTA is kiveti magából. Érzik, hogy bezárultak itthoni lehetőségei. Mit tehet? Külföldre távozik. Mint sok úzóttnek, neki is ez a döntés teljesítette ki a világhírnevet. Az elúzóttból tárt karokkal fogadott, megbecsült tudós lett Németországban, meg mindenütt, ahol a víz vagy sok, vagy kevés, de zabolázandó.

Itthonról vegyes hullámok érték el. A szakma megbecsülése ugyan csöndesen követte új, választott hazájába, de rendszerváltás kellett ahhoz, hogy az MTA eljusson oda, hogy igyekezzék feledtetni az ellene el-

követett méltánytalanságokat: 1991-ben rendes tagként rehabilitálja. Megkapta a Széchenyi István-, a Pattantyús Á. Géza-, a Vízügyért emlékérmeket, a BME gyémánt oklevelét. A külföld újabb tisztelete az Order of Merit (Cambridge). Az UNESCO-tól pedig megkapta annak legnagyobbját, a Great International Cannes Prize-t. A Műszaki Tudományok Osztályán megbecsülten, hazatérő világhírességünként tiszteltük. Igyekeztünk feledtetni azokat az őt elérő új hullámokat is, amelyek szakmaiból politikaivá erősödtek, amelyek a legjobb szándékait, biztos igazát is visszájára akarták fordítani. A hazai szakmai közösség azonban teljes szívvvel csatlakozott a tiszteletadókhöz: az MTA Vízgazdálkodástudományi Bizottság, a Magyar Hidrológiai Társaság, a Magyar Mérnöki Kamara tiszteletbeli tagjává választották,

Hosszú és aktív, tiszta életet adott neki Teremtője. Így lett az Universität Karlsruhe egyetemi tanára. Elfogadja a legnagyobb hírű és tradíciójú német hidraulikai intézet, a Theodor Rehbock Laboratórium igazgatói posztját is. Rövid idő alatt az egyetem egyik legnépszerűbb és leghallgatottabb professzorává válik, később innen emeritál. Sorban jönnek a megbecsülések: az Académie des Sciences Incriptions et Belles Lettres de Toulouse külföldi levelező tagja, a Deutscher Kanal- und Schifffahrtsverein Rhein-Main-Donau e. V., a Deutscher Wasserstraßen- und Schifffahrtsverein Rhein-Main-Donau e. V.,

a Deutscher Verband für Wasserbau und Kulturtechnik tiszteletbeli tagja, a Hafenbautechnische Gesellschaft, az International Association for Hydraulic Research, az International Commission of Irrigation and Drainage tiszteletbeli alelnöke, az International Hydropower alapítója, tiszteletbeli elnöke, az International Water Resources Association alapító tagja, a Magyar Mérnökök és Építésszek Svájci Egyesülete, az Österreichischer Wasserwirtschaftsverband tiszteletbeli tagja, a La Sociedad Científica Argentina levelező tagja, a Schweizerischer Wasserwirtschaftsverband, Südosteuropa-Gesellschaft, a Wasserwirtschaftsverband Baden-Württemberg tiszteletbeli tagja, a Münchener Műszaki Egyetem, a Belga Királyi Egyetem, a BME díszdoktora. Megérhette, ami csak a legnagyobbaknak adatik meg: az Aucklandi Egyetem, a fenntartható vízérő témában, 1993-ban Mosonyi-díjat alapított. A már korán kiérdemelt Kosuth-díjat később a Széchenyi-díj és a Magyar Köztársaság Zászlórendje követte.

Műegyetemi tanszékét kiváló és méltó utódok vezették, vezetik, akik őrzik emlékét, továbbviszik tudását, emberségét. Ennek is megfelelően tervezte egy ideje az Osztály, hogy a 2010-es tavaszi közgyűléshez kapcsolódó tudományos ülést *Mosonyi Emil 100* címmel rendezzi. Reméltük, hogy az ő és családja jelenlétében tartott születésnap ünnepség lesz. Sajnos másként rendeltetett.

Gyulai József
az MTA rendes tagja